

Erişim Kuralları

Yařar Tonta

Hacettepe Üniversitesi

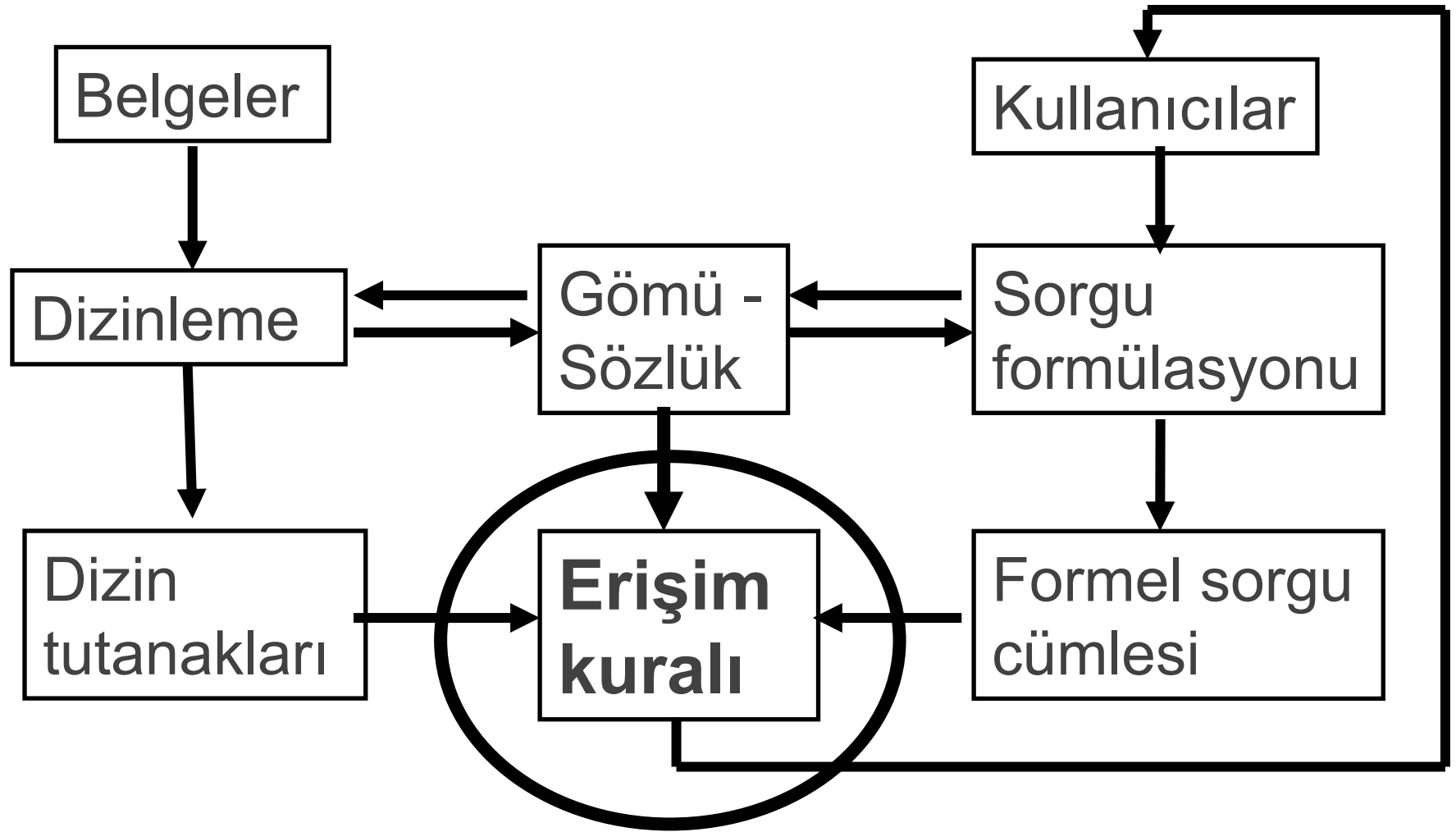
tonta@hacettepe.edu.tr

yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/

DOK324/BBY220 Bilgi Erişim İlkeleri

Belge Erişim Sisteminin Mantıksal Düzenlemesi

Kaynak: Maron, 1984

- Erişim kuralı: erişim algoritması
- Erişim statü değeri: çıktının sınıflanması ya da sıralanması
- En basit erişim kuralı: ERİŞİLDİ / ERİŞİLMEDİ (çıktı sıralı değil)
- Çıktının sıralanması: YÜKSEK STATÜYLE ERİŞİLDİ, DÜŞÜK STATÜYLE ERİŞİLDİ, ERİŞİLMEDİ
- Gruplar statü değerlerine göre sıralı ama kendi içinde sıralama yok (ya da zayıf sıralama var)
- Konu kataloglarındaki sıralama nasıl?

- Her dizin kaydı tek terimden oluşur ve iki belgeye aynı terim verilemez (yer dizini)
- Her sorgu cümlesi tek terimden oluşur; sorgu terimleri dizin terimleri listesinden alınır
- Erişim statüsü değeri: ERİŞİLDİ/ERİŞİLMEDİ
- Erişim Kuralı: Sorgu terimiyle çakışan belgelere ERİŞİLDİ değeri ver, geri kalanına ERİŞİLMEDİ değeri ver
- Yazar adı/kitap adı aramaları
- Fiziksel erişim için yararlı

- Her dizin kaydı tek terimden oluşur ama birden fazla belgeye aynı terim verilebilir
- Her sorgu cümlesi tek terimden oluşur; sorgu terimleri dizin terimleri listesinden alınır
- Erişim statüsü değeri: ERİŞİLDİ/ERİŞİLMEDİ
- Erişim Kuralı: Sorgu terimiyle çakışan tüm belgelere ERİŞİLDİ değeri ver, geri kalanına ERİŞİLMEDİ değeri ver
- Örnekler: Dosyalama sistemleri, konu katalogları, video kiralama dükkanlarındaki sınıflamalar
- Her belgeye sadece bir erişim noktasından erişilebilir

- Her dizin kaydı bir veya daha fazla terimden oluşur
- Her sorgu cümlesi tek terimden oluşur
- Erişim statüsü değeri: ERİŞİLDİ/ERİŞİLMEDİ
- Erişim Kuralı: Sadece sorgu terimiyle çakışan belgelere ERİŞİLDİ değeri ver, geri kalanına ERİŞİLMEDİ değeri ver
- Örnekler: konu katalogları
- Her belgeye birden fazla erişim noktasından erişilebilir

- Her dizin kaydı bir veya daha fazla terimden oluşur
- Her sorgu cümlesi bir veya daha fazla terimden oluşur
- Erişim statüsü değeri: ERİŞİLDİ/ERİŞİLMEDİ
- Erişim Kuralı: Sadece tüm sorgu terimleriyle çakışan belgelere ERİŞİLDİ değeri ver, geri kalanına ERİŞİLMEDİ değeri ver
- Örnekler: “peek-a-boo cards”

- Her sorgu cümlesi birden fazla terimden oluşur (sıralı ya da sırasız)
- Dizin kayıtlarında sorgu cümlesindeki terimlerle en fazla çakışan terim bulunan belgelere en yüksek erişim statüsü değeri atanır, yani belgeler dizin kayıtlarıyla sorgu cümlelerindeki terimlerin çakışma oranına göre sıralanır
- Erişim statüsü değeri: 0 (Çakışma yok) / ERİŞİLMEDİ
- Erişim statüsü değeri: 1 (Yani sadece 1 terim çakıştı) -> En düşük düzeyde ERİŞİLDİ
- Erişim Kuralı: (i) Her dizin kaydı bir veya daha fazla terimden oluşur (ii) Her sorgu cümlesi bir veya daha fazla terimden oluşur; terimler dizin kaydındaki terim listesinden gelir (iii) erişim statüsü değeri: 0,1,2,3 gibi pozitif değerler (iv) Kural: dizin kaydıyla sorgu cümlesinde çakışan terim sayısına göre erişim değeri ver (0, 1, 2, 3...)
- Erişim çıktısı sıralı

- Sorgu cümlesinde geçen terimlere ağırlık verilir ama dizin kaydında geçenlere verilmez
- Sorgu oluşturma sırasında kullanıcı terimleri ağırlıklandırır
- Eşik değeri belirlenebilir
- Sıralama çakışma oranına göre belirlenir
- Computers 5, Library 3, Information centers 3, Archives 0 (aslında tüm diğer terimlere 0 verilmiş olur)
- Her üç terim de geçen belgelere en üst sırada erişilir (11, 8, 8, 6, 5, 3, 3, 0)
- Terimlere negatif ağırlık verilmesi ne anlama gelir?
- Computers 5, Library 3, Information centers 3, Archives -5
- Dört terim de geçen belgeler “cezalandırılmış” ve sıralamada aşağıya inmiş olur (6, 11, 3, 3, 1)
- “Her Boole isteğine karşılık gelen eşik değeri olan ağırlıklı sorgu sistemi vardır” (İspatlayınız)

- Dizin kaydında geçen terimlere ağırlık verilir ama sorgu cümlesinde geçenlere verilmez
- Dizinleme sırasında katalogcu terimleri ağırlıklandırır
- Sıralama çakışma oranına göre belirlenir
- Dizin terimlerine negatif ağırlık verilmesi ne anlama gelir?

- Dizin kaydında ve sorgu cümlesinde geçen terimlere ağırlık verilir
- Dizinleme sırasında katalogcu terimleri ağırlıklandırır
- Sorgulama sırasında kullanıcı terimleri ağırlıklandırır
- Sıralama çakışma oranına göre belirlenir, bir terimin sorgu değeriyle dizin değerinin çarpımı esas alınır